

At-VEJLEDNING

B.1.1.1

August 2002

Erstatter At-meddelelse nr. 2.12.1 af marts 1990

Førerværn på traktorer og motorredskaber

Hvad er en At-vejledning?

At-vejledninger vejleder om, hvordan reglerne i arbejdsmiljølovgivningen skal fortolkes. At-vejledninger bruges til at

- uddybe og forklare ord og formuleringer i reglerne (lov og bekendtgørelser)
- forklare, hvordan kravene i reglerne kan efterkommes efter Arbejdstilsynets praksis
- oplyse om Arbejdstilsynets praksis i øvrigt på baggrund af bl.a. afgørelser og domme
- forklare arbejdsmiljølovgivningens områder og sammenhæng mv.

Tal i parentes henviser til listen over relevante At-vejledninger/-anvisninger/-meddelelser på bagsiden af At-vejledningen.

Er en At-vejledning bindende?

At-vejledninger er ikke bindende for virksomhederne, sikkerhedsorganisationerne eller andre, men vejledninger bygger på regler (lov og bekendtgørelser), der er bindende. Arbejdstilsynet vil ikke foretage sig mere i de situationer, hvor fx en virksomhed har fulgt en At-vejledning.

Virksomhederne kan vælge andre fremgangsmåder mv., men Arbejdstilsynet vil i så fald vurdere, om den valgte fremgangsmåde er lige så god og i overensstemmelse med reglerne.

Når en At-vejledning gengiver bindende metodekrav mv. fra lov eller bekendtgørelser, skal virksomhederne følge de pågældende metoder. Det vil altid fremgå tydeligt af en At-vejledning, når der gives bindende metodekrav mv.

Hvor findes information om At-vejledningerne?

Et emne kan være beskrevet i mere end én At-vejledning. Derfor er det en god idé at orientere sig på Arbejdstilsynets hjemmeside på Internettet på adressen www.arbejdstilsynet.dk.

I en overgangsperiode vil der stadig findes "gamle" At-meddelelser og At-anvisninger, der ligesom At-vejledningerne beskriver, hvordan arbejdsmiljølovgivningen kan overholdes. Med tiden vil alle At-meddelelser og At-anvisninger udgå, efterhånden som de afløses af At-vejledninger. Også her kan der hentes hjælp på Arbejdstilsynets hjemmeside.

At-vejledningen beskriver, hvornår traktorer og motorredskaber skal have førerværn. Førerværnet skal beskytte føreren, hvis traktoren eller motorredskabet vælter eller stejler, mod faldende genstande, mod vejrliget eller flere af delene.

De indretningskrav, som skal være opfyldt, for at førerværnet kan godkendes eller certificeres, findes i de regler, der gælder for godkendelse af førerværn og certificering af maskiner.

Ved kørsel med traktorer og motorredskaber kan der være alvorlig fare for, at føreren bliver dræbt eller lemlæstet, hvis køretøjet vælter eller stejler.

Der er en stor risiko for, at der sker en alvorlig ulykke, hvis føreren får de tunge genstande ned over sig, når halmballer og andre tunge ting læsses.

Kulde, varme og våde vejrforhold kan være til stor gene for føreren.

Et styrt sikkert førerværn kan beskytte føreren, hvis køretøjet vælter eller stejler, ved at hindre køretøjet i at trille rundt eller ved at sikre, at der er et beskyttet frirum for føreren.

Et førerværn mod nedfaldende genstande skal udformes, så føreren er sikret mod at blive ramt.

Et førerværn mod vejrliget er et førerhus, som kan opvarmes og eventuelt afkøles, begrænse solens stråler og rense den indblæste luft for støv og andre urenheder.

1. Generelle forhold

1.1. Mærkning af styrt sikre førerværn (ROPS) på traktor

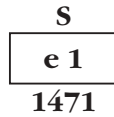
Et førerværn kan kun anses for at være styrt sikkert, hvis det fremgår af en mærkning på førerværnet. Førerværn er fremstillet til bestemte traktorer eller motorredskaber og kan kun bruges til disse. Hvis en traktor eller et motorredskab skal synes af Bilinspektionen, vil Arbejdstilsynet blive underrettet, hvis mærkningen mangler.

Mærkningen på traktorer kan være:

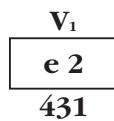
Dansk godkendelse – eksempel:
Godkendt af direktøren for Arbejdstilsynet
Traktorfabrikat, type og serienummer
Fabrikant/importør

EØF-godkendelse – eksempler:

Almindelig traktor

Smalsporet traktor

Bogstavet over firkanten kan være udeladt eller SV.

1.2. Mærkning af styrsikre førerværn (ROPS) på motorredskab

Mærkning af styrsikre førerværn til motorredskab kan være:

Dansk godkendelse – eksempel:
 Godkendt af direktøren for Arbejdstilsynet
 Fabrikat, motorredskab, type, serienummer
 Fabrikant/importør

Det danske godkendelsesskilt skal være af metal og nittet på.

EØF-godkendelse:
 86/295 skal stå øverst i CΕ

Certificering efter maskindirektivet:

1.3. Mærkning af førerværn mod faldende genstande (FOPS)

Et dansk godkendt traktorførerværn, der er bygget som et førerhus med eller uden ikklædning, vil også beskytte mod big-baller o.l., som kan falde ned mod

føreren. Der findes ikke en egentlig dansk godkendelse af traktorførerværn mod faldende genstande.

EØF-godkendelsesmærket for førerværn mod faldende genstande til motorredskaber er en gentagelse af mærket for styrsikre førerværn til traktorer med 86/296 øverst i CEE.

Førerværn mod nedfaldende genstande på motorredskaber, som er certificerede under maskindirektivet, har ingen speciel mærkning ud over CE-mærkningen. Oplysningen må derfor findes i instruktionsbogen.

1.4. Førerværn mod vejrlig

Der er ingen særlig mærkning, som angiver, i hvilken grad et førerværn beskytter mod regn, kulde eller solens stråler. Varme- eller aircondition-anlæggets effektivitet har ingen særlig mærkning. Når man anskaffer maskinen, må man bede leverandøren om at dokumentere eller garantere, at disse gener er imødegået effektivt. Ventilationsanlægget skal kunne blæse luft ind uden trækgener, og støvfilteret skal kunne rense luften for støv.

1.5. Manglende mærkeskilte

Mangler førerværnet mærkeskilt, kan man skaffe det ved:

1. At kontakte fabrikanten af maskinen eller førerværnet. Fabrikanten kan fastslå et førerværns identitet ud fra billeder af førerværnet set fra siden, forfra og bagfra samt detailbilleder af befæstigelse foran og bagved. Fabrikanten kan på den baggrund fremsende et nyt skilt.
2. Findes fabrikanten ikke længere, kan man sende de samme billeder til Arbejdstilsynet, som eventuelt kan fastslå førerværnets godkendelse på baggrund af den oprindelige godkendelse. Ejeren skal herefter selv fremstille et nyt godkendesskilt ud fra Arbejdstilsynets oplysninger.

2. Krav om førerværn på en maskine

2.1. Ved levering

Visse traktorer og motorredskaber skal have styrsikkert førerværn, når de sælges, udlejes, udlånes mv. til brug. Det gælder for ikke-CE-mærkede maskiner, som vejer mindst 500 kg ubelastet eller CE-mærkede maskiner med en effekt over 15 kW. Herunder bl.a.:

- Almindelige traktorer
- Læssemaskiner (gummiged, baglæssere, teleskoplæssere)

- Grave-læssemaskiner (rendegravere)
- Traktorkraner.

Man skal kunne montere et førerværn på et nyt motorredskab uanset vægt og effekt, hvis der under brugen er fare for, at redskabet kan vælte, eller fare for, at genstande kan falde ned på føreren. Det indebærer, at fabrikanten af det CE-mærkede motorredskab skal kunne levere førerværn til maskinen.

Maskinen må leveres uden førerværn, hvis køberen har fået dispensation til at bruge maskinen uden førerværn.

Når brugte traktorer med førerværn leveres til brug, er leverandøren ansvarlig for, at førerværnet ikke er rusttæret eller har lidt anden overlast i en sådan grad, at det ikke længere har den oprindelige styrke.

2.2. Ved brug

- Traktorer og motorredskaber, som er leveret med styrsikkert førerværn, skal også bruges med styrsikkert førerværn.
- Virksomheder, som har dispensation fra kravet om styrsikkert førerværn, må kun bruge traktoren eller motorredskabet til de opgaver, som dispensationen omfatter.
- Traktorer under 500 kg og motorredskaber, som lovligt har kunnet leveres uden styrsikkert førerværn, må ikke bruges under forhold, hvor der er en øget risiko for, at de kan vælte. Det gælder fx for kørsel på skrænter og nær ved skrænter. Maskinen skal have styrsikkert førerværn, hvis den skal bruges under forhold, hvor der er øget fare for at vælte.
- Motorredskaber uden førerværn mod faldende genstande må ikke bruges til arbejdsopgaver, hvor der kan være fare for, at føreren kan blive ramt af faldende genstande. Det gælder fx, når halmballer læsses, stables og tages ned, og når gods på paller stables eller tages ned.
- Ved arbejdsopgaver, hvor føreren udsættes for gener fra sol, varme, kulde eller støv, kan der stilles krav om, at førerpladsen indrettes, så disse gener er imødegået effektivt. Det kan fx være ved hjælp af et lukket førerhus med støvfilter, et varmeanlæg, aircondition og vinduesglas med solafvisende egenskaber.
- Ved kørsel på islagte søer, vandløb mv. med en traktor eller et motorredskab skal førerhuset have en tagluge, som føreren kan redde sig op gennem, hvis maskinen går gennem isen.

2.3. Fritaget for krav om styrsikkert førerværn

Traktorer fra før den 1. maj 1967 uden styrsikkert førerværn, som den nuværende ejer har anskaffet før den 1. august 1976, må bruges på følgende betingelser:

- Det er kun ejeren selv, der kører med traktoren
- Kørslen er højst 100 timer årligt

- Kørslen sker kun på lette terrænforhold. Ved skrænter, grøfter, vandløb mv. må traktoren ikke køre nærmere end 3 m, og forageren skal være mindst 12 m bred
- Størrelsen af redskaber, maskiner og vognlæs skal være rimelig i forhold til traktoren og jordbundsforholdene, så man er sikker på at kunne styre sikkert. Om nødvendigt skal man montere frontvægte.

Traktoren må ikke bruges:

- Med højt trækfæste
- Til at bugserer andre traktorer eller motorredskaber
- Til at trække fastkørte køretøjer fri
- Til at trække motorkøretøjer i gang
- Til at slæbe træer, optrække rødder o.l.
- Til at nedfælde ammoniak
- Til at sammentrykke og indlægge afgrøder i ensilagestakke og -siloe
- Til at læsse, stakke og nedtage halmballer.

Det samme gælder i landbrug for traktorer, der havde fået tidsbegrænset dispensation til den 1. januar 1981.

Traktorer med førerværn af styrsikker type, men uden godkendelse, som er taget i brug før den 1. maj 1967, og som den nuværende ejer har anskaffet før den 1. august 1977, er fritaget for kravet om typegodkendelse. Det kan være førerværn af fabrikaterne FLK, Frederiksberg Karosserifabrik, JEKA, KALA, MESAN, SEKURA, SONERA og TRAKTOLA. Førerværnet skal være monteret på førerværnsfabrikkens beslag. Ved salg af traktoren skal denne udstyres med godkendt førerværn.

Motorredskaber under 7.000 kg uden styrsikkert førerværn, der er leveret før den 1. august 1987, må bruges af den nuværende ejer.

Motorredskaber over 7.000 kg uden førerværn, der er leveret første gang før den 1. august 1988, må bruges uden begrænsninger.

Ikke-CE-mærkede traktorer med to eller flere aksler og ubelastet vægt under 500 kg.

3. Dispensationer

3.1. Særlig konstruktion

Hvis en særlig konstruktion på en traktor eller et motorredskab gør det rimeligt og forsvarligt at bruge dem uden styrsikkert førerværn, kan Arbejdstilsynet give dispensation til, at maskinen kan leveres og bruges uden styrsikkert førerværn. Fx har specielle portaltraktorer til brug i juletræsplantager fået dis-

pensation. Det skyldes bl.a., at rammekonstruktionen vil beskytte føreren, hvis traktoren vælter.

3.2. Særlig brug

Arbejdstilsynet kan give dispensation fra førerværn på en traktor eller et motorredskab, når førerværnet er til væsentlig hindring for brugen af traktoren eller motorredskabet, fx hvor der skal køres i stalde, væksthuse, under viadukter og i visse frugtplantager.

En forudsætning for dispensationen er, at kørslen altid kan ske forsvarligt. Dispensationen gives kun, når maskinen udelukkende eller i væsentligt omfang skal bruges, hvor førerværnet ellers ville være i vejen.

Arbejdstilsynet kan give dispensation fra kravet om førerværn på traktorer og motorredskaber, der kun bruges til skolernes undervisning i reparation af maskinen samt prøvekørsel og egentransport i den forbindelse.

Arbejdstilsynet kan give dispensation fra kravet om førerværn på traktorer og motorredskaber, der kun bruges som stationær drivkilde for fx blæser, kompressor og vandpumpe samt til egentransport mellem opstillingsstederne.

3.3. Veterantraktorer

Arbejdstilsynet kan give dispensation til ejere af veterantraktorer eller medlemmer af veterantraktorforeninger, så de kan købe, sælge og køre med veterantraktorer ved stævner mv. Brug af traktoren skal dog ske under forhold, hvor der ikke er risiko for, at den vælter eller stejler. Begrænsningerne i brugen af veterantraktoren vil fremgå af dispensationen.

Veterantraktorer skal ved rattet være tydeligt mærket med: "Veterantraktor. Må ikke anvendes til arbejdsopgaver". Mærkningen kan fx bindes til rattet eller til andet udstyr nær ved rattet.

4. Eftersyn, vedligeholdelse og reparation

4.1. Eftersyn

Førerværnet skal efterses for revner, tæring og fastspænding mindst en gang om året.

4.2. Vedligeholdelse

Førerværnet skal rengøres regelmæssigt. Rust skal forebygges. Drænhuller skal holdes åbne for at hindre vand i rørprofiler.

De bolte, som førerværnet er spændt fast på maskinen med, skal efterspændes med jævne mellemrum. Det samme gælder andre væsentlige boltforbindelser.

Vibrationsdæmpende gummielementer, som er indskudt ved fastgørelsespunkterne, skal udskiftes med passende mellemrum.

Instruktionsbogen til maskinen skal oplyse om efterspænding og udskiftning samt om, hvordan førerværnet skal vedligeholdes.

4.3. Reparation

Maskiner, hvor det styrsikre førerværn eller førerværnet mod faldende genstande har brud, revner eller tæring i de bærende dele, må ikke bruges, før førerværnet er udskiftet eller repareret.

Førerværnet må ikke repareres, hvis de bærende dele er alvorligt beskadiget af revner, brud, bukning eller gennemtæring af rust. Arbejdstilsynet kan give tilladelse til reparation, men det forudsætter, at reparationsarbejdet ikke påbegyndes, før tilladelsen er givet. Arbejdstilsynet giver normalt kun tilladelse til reparation, hvis de bærende dele kan udskiftes ved de oprindelige samlinger.

Når reparationen omfatter, at bærende elementer oprettes, kan det være en forudsætning i tilladelsen, at førerværnet efterfølgende kontrolleres ved en statisk belastning, og at svejsninger kontrolleres.

4.4. Ændringer af førerværn

De bærende dele af et styrsikkert førerværn må ikke ændres uden tilladelse.

Arbejdstilsynet giver tilladelsen for førerværn på traktorer og motorredskaber med en dansk typegodkendelse.

Er traktoren eller motorredskabet EØF-godkendt, er det den myndighed, som har udstedt typegodkendelsen, der skal give tilladelsen.

For CE-mærkede motorredskaber skal fabrikanten stå inde for, at ændringen er omfattet af certificeringen, eller der skal foretages en ny afprøvning/certificering af det ændrede førerværn.

Jens Jensen

Arbejdstilsynet – Landskronagade 33 – 2100 København Ø
Tlf.: 39 15 20 00 – Fax: 39 15 25 60 – E-post: arbejdstilsynet@arbejdstilsynet.dk

Prepress: HellasGrafisk A/S – Tryk: Phønix-Trykkeriet A/S